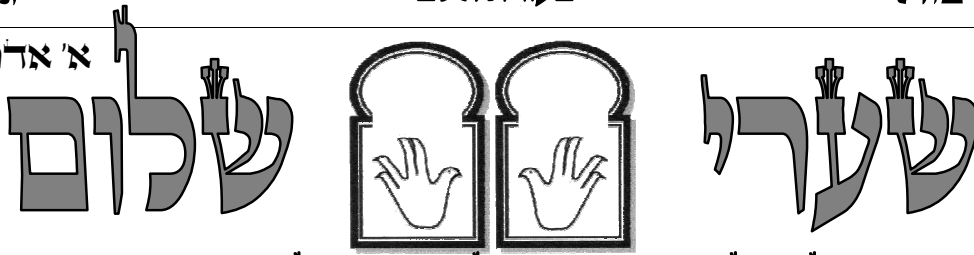

א' אדר א' תשע"א
שנה 11 לעלון

עלון שבועי לעילוי זעמדת שלום טוויל הכהן בן בתיה ז"ל

נא להתפלל לרפואתה של רותי בת יעקוטה פנינה תחיה

על ההפטרה

"ויהי דבר ה' אל שלמה לאמר: הבית הזה אשר אתה בנה אם תלך בזה דרכי ואת משפטי תעשה ושמרת את כל מצותי ללכת בהם והקמתי את דברי אתה אשר דברתי אל דוד אביך: ושכנתי בתוך בני ישראל ולא אעזב את עמי ישראל" (מלכים א' ו, יא-יג)

בשבת הזו נקרא את הפטרת "השמים כסא" יען כי שבת ראש חודש היא, אך לולא חל ראש חודש בשבת היינו קוראים את ההפטרה המקורית העוסקת בהקמת המקדש ע"י שלמה המלך ע"ה. את הקשר בין ההפטרה לפרשה רואים בצורה הכי ברורה. בפרשה מקימים את המשכן ובהפטרה בונים את המקדש. אך מה הלך עברו?

סוד קיומו של בית המקדש - זה הענין. שלמה המלך מקבל הבטחה מאת בורא עולם שהי ישרה שכניו בבית המקדש ולא יעזוב את ישראל, אך כל זה מותנה בדרגתם הרוחנית של ישראל. אין הבטחה "עיוורת" לקיומו הנצחי של המקדש, אלא התנייה ברורה.

אולי כדי לעמוד על סוד קיומו של בית המקדש נצטרך לצערנו לדלו דווקא אל תקופת חורבנו. על מה חרב הבית? בית ראשון חרב על שלושת העברות החמורות ביותר ביהדות: עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. בית שני חרב כידוע בעבור שנאת חינוס!

בפרשה ישנו פסוק מפורסם מאוד "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". משמעותו מפורסמת לא פחות: הרי לכאורה היה צריך לומר "ושכנתי בתוכי", אלא שסוד קיומו של המקדש נעוץ בדרגתם הרוחנית של ישראל, ואם חלילה ישראל לא שומרים על קדושתם ה' מסיר השגחתו מביתו וכבר אין שום מניעה להרוס אותו. וכך מספרים לנו חז"ל (סנהדרין צו, ב) שכשנכנס נבוארדן להיכל זחה דעתו עש שיצאה בת קול ואמרה לו: עם הרוג הרגת, היכל שרוף שרפת, קמח טחון טחנתם. יש בית והוא קדוש, אך כל קדושתו מותנת בקדושת הבנים שמחזיקים אותו.

וכך כתוב בתהלים (קכו, א): "שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומרי". כן, אפילו ביתו של ה', אם לא ידעו כיצד לבנות אותו, וממה יש להמנע בשעה שבונים אותו - החורבן יהיה בלתי נמנע, וכל השאלה תהיה רק מתי זה יקרה. לצערנו, זו בדיוק היתה הטענה של נביאי השקר: וכי יש מלך שיחריב את ביתו?! ועל סמך אמירה שקרית זו סימאו את עיני העם ותעתעו בהם. כן, בפירוש, מלך יכול להחריב את ביתו. אם הוא רואה שביתו רעוע הוא לא רק יכול אלא מחוייב להחריבו. כשהקב"ה רואה שהבנין רקוב מהשורש וכבר לא יועילו טיפולים קוסמיים כאלה או אחרים אז הוא מחליט - בלית ברירה - להחריב הכל מן השורש ולבנות מחדש. אין לה ענין בחורבן כשלעצמו. כל מהות החורבן היא נסיון להתחיל הכל מהתחלה ובצורה מתוקנת יותר. כשהלקחים מהחורבן הקודם הופקו - הבנין הבא חזק יותר ועמיד יותר.

שוב לזכור שהוא הדין לבתי כנסיות ובתי מדרשות, שהם בחינת "מקדש מעט", כמו שגאמר "ואחי להם למקדש מעט" (יחזקאל יא). אם רוצים לשמור על קיומם צריכים לשמור על קדושתם, ואם רוצים לשמור על מעמדם וסגולתם ושתקבלנה תפילותינו לרצון חובתנו לשמור מהצד שלנו על כבוד המקום, אם זה בצורת הישיבה, בשמירת הפה מדיבורי חול וכל שכן מדיבורים אסורים, ואפילו בשמירה על המחשבה. כן, גם זה מותר לנו אם חפצים אנו בקרבת ה'. במקום לחפש אשמים אפשר פשוט לקבל על עצמנו להתחזק.

מייל elul1970@gmail.com

הערות או תגובות ניתן בערב לטלפון: 02-9919222

אני יודע...

רבים מאתנו נוהגים להשתמש במטבע לשון "אני יודע" או "ידעתי". החלטת לנסות בדרך מסויימת והנה נתקעת בפקק. מיד אומר "ידעתי שנתקע". חשוב להם שתדע שהם כבר ידעו זאת מקודם. מה כל כך בוער לך לציין ולפרסם "ידעתי". כוס שנפל - ידעתי שיפול - זה רק הופך אותך להיות יותר אחראי, למה לא פעלת למנוע זאת? עם יד על הלב: זו סתם גאווה. כי אם ידעת שנתקע, אז למה באת דרך כאן? כדאי להכניס טיפה ענוה לרמזנו, וכי אנו קובעים מה יהיה ואיך יהיה? נפסיק להתרברב. ואולי "ידעתי" מכון לרמזנו לנו שתמיד אנו חושבים על דברים שליליים, וממילא כשהם מתקיימים אנו אומרים "ידעתי". אולי אנו חושבים יותר על הצד השלילי, ולפעמים מושכים אליו. במקום זה נכון את מחשבתנו לדברים חיוביים...

תודה, נכון שידעתם את זה כבר... [אחד אפס]

אורחות צדיקים רבי דוד בורנשטיין

כינור: אדמו"ר מסוכטשוב, בעל "חסדי דוד".

מגדולי האדמו"רים בפולין קודם השואה. נולד בנאשלקס בשנת תרל"ו (1876) לאביו ר' שמואל משוכטשוב (בעל "שם משואלי") בנו יחידו של האדמו"ר ר' אברהם בורנשטיין (בעל "אבני טר" ו"אגלי טל") שהיה חתנו ותלמידו של האדמו"ר ר' מנחם מנדל מקוק. אבי סבו היה ר' נחום זאב (רבה של ביאלה, בעל "אגדת או"ב" וחסיד קוצק).

משחר ילדותו ניכר בו כשרונות יוצאים מגדר הרגיל. הוא היה בעל תפיסה מהירה וזכרון נפלא. כמו כן היה בעל נפש עדינה.

מרבתינו: מלמדו היה ר' יצחק שלמה ליברמן מאזורקוב. את עיקר חינוכו בנגלה ובנסתר קיבל רבנו מסבו הגדול בעל ה"אבני נזר", שהתהדר והתברך בנכדו ובהתמדתו.

בהיותו בן 17 שנים נעשה חתנו של אחד מחסידי סוכטשוב מעיירה הסמוכה ללודז'. הוא היה סמוך על שולחן סבו.

בשנת תרס"ח נתמנה לרב בווישגראד, וסבו נכח בטכס הכתרתו. רבנו הקים שם ישיבה וניהל אותה ברוח סבו ואביו (סבו נפטר כשרבנו היה בן 33). כמו סבו נהג נשיאותו ברמה ולא החניף לאיש. בשל כך סבל רבות מכמה גבירים. בימי מלחמת העולם הראשונה נאלץ לעזוב את עירו ועבר ללודז'. בתום המלחמה נקרא לשוב לרבנות בווישגראד אך סירב מפני המחלוקת. נתקבל לרבה של טומשוב. לאחר פטירת אביו בשנת תרפ"ו הכתירוהו כאדמו"ר. הוא עזב את הרבנות ועבר כאדמו"ר לאוטווצק ואח"כ עבר לפאביאניץ הסמוכה ללודז' ולבסוף התיישב בלודז'. הוא הקים רשת ישיבות בשם "בית ישראל", על שם סבו. בזה החזיר עטרה ליושנה, כי כבר בשנת תרע"א הקים אביו ישיבה בשם זה בעיר סוכטשוב, והיא התקיימה עד לפרץ המלחמה העולמית בתרע"ד.

מחסידינו: שני ראשי ישיבת חכמי לובלין ר' אברהם ויינברג (בעל "ראשית ביסר"ס") ור' אריה ליב פרומר מקו"יגלוב (בעל שו"ת ארץ צב).

רבנו היה חבר הנהלת אגודת הרבנים, חבר נשיאות מועצת גדולי התורה ומראשי "אגודת ישראל" בפולין. היה נוח מאוד לבריות וקיבל כל אדם בסבר פנים יפות. היה מהתומכים הנלהבים ברעיון ישוב ארץ ישראל, ועודד את חסידיו לעלות לארץ. הוא עצמו ביקר פעמיים בארץ ישראל, בשנת תרפ"ד ובשנת תרצ"ה.

מחיבוריו: חסדי דוד על הגדה של פסח (נדפס יחד עם פירוש "שם משואלי" של אביו). כל חיבוריו הושמדו ע"י הגרמנים ימ"ש, ורק דפים בודדים שרדו ונדפסו ע"י חסידי סוכטשוב בארץ ישראל.

בראש השנה ת"ש נכנסו הנאצים ימ"ש ללודז', והחלו מיד להתעלל ביהודים. הם ניכנסו לבית רבנו, היכוהו וגזזו את זקנו. הוא נשאר בלודז' והמשיך לעסוק בתורה. לחסידיו נודע שהגרמנים מבקשים את נפשו ולכן הם חלבושו בגדים אחרים, ציידוהו בתעודה מזוייפת והעבירוהו בסתר לורשה. כמעט כל משפחתו ניספתה: אשתו, ילדיו, חתניו, כלותיו ונכדיו. הוא עצמו נפטר מהצרע ומהרעב. בנו אברהם ניצל והתגורר בארץ ישראל.

נפטרו: ח' כסלו תש"ג (בן 66) ומנוחתו כבוד בוורשה בבית העלמין ברחוב גנשה סמוך לאוהל שעל קברו של ר' שלמה זלמן (בעל "חמדת שלמה", רבה הראשון של וורשה). כיון שאי אפשר היה אז להקים מצבה, אין יודעים היום בדיוק היכן הקבר נמצא.

שאלה: נעלת תחשים" - מה בדיוק היו התחשים? ולמה היה צריך לברוא במיוחד מין חדש לכבוד המשכן?

מעשיהם של צדיקים

"יונים ולילה לא ישבתו"

חסידים מספרים, כי פעם בליל שבת ישב ר' דוד ולמד בביתו עד שכבה הנר. יצא ר' דוד החוצה עם הגמרא ולמד לאורו של פנס הרחוב. הוא לא הרגיש כלל בקור העז ששרר בחוץ, וסופו שנצטנן ונאלץ לשכב כמה ימים במיטה.

[אדמו"רים שניספו בשואה עמוד 79]

הצלה זמנית

רבנו הסתיר כשנתיים בגטו וורשה. תחילה עבד האדמו"ר מסוכטשוב בגטו וורשה בחברת "קאחון את הלר", כי קיוו שהעובדים שם יצליחו לעבור את הגיהנום הנאצי. אך לרבי אברהם הנדל מנהל מפעלי שולץ נודע מפי פריץ שולץ, כי החברה "קאחון את הלר" עומדת להתחלל בקרוב ע"י הגרמנים, ושלא את בנו של הגאון מקוזניצב להעביר את האדמו"ר מסוכטשוב לאחד מבתי המלאכה של שולץ. ביום בו הועבר האדמו"ר ירו הגרמנים בכל היהודים שעבדו אצל "קאחון את הלר". אך ההצלה היתה רק לשעה קלה. האדמו"ר מסוכטשוב לא יכול היה לשאת את ריחם הרע של העורות. הוא נשאר לעבוד שם עד אחרי סוכות תש"ב, ומרוב סבל ורעב נפטר בגטו והובא לקבר ישראל בוורשה.

[אדמו"רים שניספו בשואה עמוד 79]

"גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי"

הרב יהושע משה אהרנסון היה רבה האחרון של סאניק (על יד סוכטשוב). אחר השואה הוא עלה לארץ ישראל וכתב את תולדות חייו. לפניו קטעים נבחרים מדבריו:

בהתפתח גייסות הגרמנים ללוחם בתחילת המלחמה העולמית השנייה, חדרו לתוך דירתו, עינו אותו וסחבו אותו ברחובות לודז'. כשניצל מידי ברח לורשה עם כל משפחתו, והוא כולו שבור ורצוף מרוב הפורעניות שרדה לעולם, מרדיפות ועינויים, גירויים ועלבונות של כלל ישראל, התונים בצרה במצור ומצוק, הנמצאים במדור התחתון של גיהנום דהאי עלמא. הרבי התכנס בתוך תוכו של המצב האיום, ועל פניו האצילות נסוכים המרירות ורשמי התורה שבלבו הכואב בצרות ישראל. הוא כולו חרד ממשמע אוזניו השתלל להראות פנים שוחקות ולגרום קורת רוח לבאים בצל קורתו לשמוע מפיו דברי נחמה ועידוד. מספרים, שבאותם הימים הקודרים היה אומר: אני מהרהר, הייתי בארץ ישראל ודעתי הייתה להתיישב שם, דווקא באותו זמן שאפשר היה לשבת בגולה, ובכל זאת לא זכיתי אז לקבוע את דירתי בארצנו הקדושה. עכשיו, כאשר אין כל אפשרות לשבת כאן, כלום זכאי אני לעלות לארץ ישראל? האדמו"ר צ"ל עורר את הגרצ"א פרומר והגר"א סטוצינר לייסד גם בחשכת גיא צלמות הגטו הוורשאי ישיבת ולהרבץ תורה, ואכן הקיבוץ של הרבי אבהמילע וינברג ושל הגאון מקוזניצב הוא מהמפורסמים בדברי ימי השואה בעז רוחם לשמירת מסורת החסידות וגם - לכוננות למד. הבחורים למדו תורה בהתמדה בבונקר במעמקי האדמה שמתחת הבית שברחוב מילא 14, ובכל לילה אחרי חצות הם יצאו לחפש מזון בבתי עוברים ומרוקנים לחיות את נפשם.

הרבי מסוכטשוב צ"ל יצא לי לעזוב את וארשה, ולחזור למשפחתי ולעדיי סאניק, מקום ששימשתי כרב, ומפני שהגסטאפו חקרו עלי, ברחתי. כשבאתי הביתה סיניקה לגטו, נדע לי בבירור - אחרי עזוב שנה - בתחילת החורף תש"ב על קיום מחנה השמדה בחלמנו (קולומהוף) ע"י קול ועל מעשי הטבח ההמוני ביערות קוזימיר. רציתי להזים את האשליה, כי יהודי הגטאות אינם נשלחים אלא לעבודה בלבד. כתבתי אז מכתב קצר לארשה, אל הרבי צ"ל מסוכטשוב בלשון סתרים, כי הדודה אסתר מרחוב מגילה בית 7 דירה 4 באה... הרמז היה ברור, כי כה נאמר בפסוק ד' פרק ז' של מגילת אסתר: "כי נמכרו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד, ואילו לעבדים ולשפחות נמכרו החרשתי". הרמז הובן, לא ארכו הימים וקבלתי תשובה המצביעה להתחזק בפסוק ד' מפרק כ"ג שבתהילים. ואכן נדע לי רק זה עתה, מתוך המאמר "בגיא ההריגה" של עד ראייה מר פיניגולד, כי "זמן מסוים לפני השמולחים היה הרבי מסוכטשוב הראשון שהזעיק את הציבוריות היהודית שגורה רעה מתרגשת ובאה על כלל ישראל. הוא ז"ל אמר, שאת הגזירה יוצאו לפועל אנשי ס.ס. מולובלין, שעומדים לשרוליהם סרטים עם כתובת "פולגות השמדה". בבית הרבי נערכו כינוסים בעניין המרד... ב-19 ביולי 1942 כשהידיעות על הגירוש הקרוב מתפשטות והולכות התכנסה אסיפה של אישים ועסקנים בסודי סודות, בעליית קיר בגטו וארשה ברחוב טובליפקי 27. היו שם האדמו"ר מסוכטשוב ביחד עם האדמו"ר מאלכסנדר צ"ל והרב מאבאיניץ וקאליש, ושאר אישים נכבדים מכל החוגים ועל סדר יומה של אסיפה זו השאלה הקשה: האם הידיעות על השמדה הן אמת?...

עד סגירת הגטו בארשה היה גר בדירות שונות, כי פחד לגור במקום קבוע. אח"כ נסע לאטווצק משם בחזרה לגטו וארשה ברחוב מורטובסקי 24 אצל ר' יוסף ואח"כ אצל ר' יצחק מאיר עלבינגר הי"ד מפרנסי וארשה לשעבר ומחסידי המקורבים ביותר. ביתו בגטו נהפך לבית ועד של התייעצויות, כינוסים ואסיפות ובמאמרי פיו הטיפ נחמה ועידוד, חיזוק ותקווה לכלל ולפרט. מספרים, כי בזמן הגירוש מצא מנוח בחדר מוסתר ששופ שברחוב גנשה 67. מרוב צרות ישראל שהעיק על לבו הטהור, נפטר שם משכב לב בשונה ימים לחודש סתיו תש"ב. ביום זה יום חורפי קר משולל הוחזר לרגע קט בגטו כבוד המתים, שחולל מאז שחולל כבוד האדם החי בו, כי נערכה הפעם לוויה כחוזג לפנים בה השתתף ציבור ניכר. מנוחתו כבוד בבית החיים ברחוב גנשה, בסביבת אהלו של רבה הראשון האב"ד שם של צ"ל הגאון רבי שלמה זלמן צ"ל לפישץ בעל שו"ת "חמדת שלמה". לזכר עולם יהי צדיק. השם ינקום דמו.

שערי הלכה

חזון עובדיה - ט"ו בשבט

[מהלכותיו של פאר הדור הרב עובדיה יוסף שליט"א]

הלכות תרומות ומעשרות

סעיף ג: עונת המעשרות.

שאלה: מהי עונת המעשרות באופן כללי?

תשובה: הגדרת הרמב"ם [הלכות מעשר פרק ב הלכה ה]: "משגיעו הפירות להזרע ולהצמיח. הכל לפי הפרי".

שאלה: מהי עונת המעשרות בתאנים?

תשובה: כותב שם הרמב"ם: "משגיעו רכים כדי שיהיו ראויים לאכילה אחר כ"ד שעות משעת אסיפתן".

שאלה: מהי עונת המעשרות בענבים?

תשובה: כותב שם הרמב"ם: "משיראה החרצן שלהם מבחוץ".

שאלה: מהי עונת המעשרות ברימונים?

תשובה: כותב שם הרמב"ם: "משמיס פרידתן בין האצבעות ויצאו ממנו מים".

שאלה: מהי עונת המעשרות בתמרים?

תשובה: כותב שם הרמב"ם: "משיתפחו כשאור".

שאלה: מהי עונת המעשרות בפרסקים?

תשובה: כותב שם הרמב"ם: "משיתילו גידים אדומים".

שאלה: האם מותר לעשר פירות אילנות שבאו לעונת המעשרות קודם ט"ו בשבט, יחד עם פירות שהגיעו לעונת המעשרות אחר ט"ו בשבט?

תשובה: אסור.

סעיף ד: מעשרות שונים לשנות השמיטה השונות.

שאלה: מה מפרשים מהפירות בכל שנה ללא שינוי?

תשובה: תרומה גדולה, מעשר ראשון (ותרומת מעשר מתוכו).

שאלה: מה מיוחד בהפרשה מהפירות בשנה הראשונה, השנייה, הרביעית והחמישית (סימן אבד"ה)?

תשובה: מוסיפים על ה"ל מעשר שני.

שאלה: מה מיוחד בהפרשה בשנה השלישית והשישית (סימן ג"ו)?

תשובה: מפרשים מעשר עני במקום מעשר שני.

שאלה: מתי חל ראש השנה למעשר תבואה וקטניות?

תשובה: באחד בתשרי.

שאלה: מה מפרשים מתבואה או קטניות שהגיעו לעונת המעשרות לפני ראש השנה השלישית לשמיטה, אך נגמרו ונאספו בשנה שלישית?

תשובה: מפרשים מהם תרומה גדולה, מעשר ראשון (ותרומת מעשר מתוכו) ומעשר שני.

שאלה: אם הפירות הגיעו לעונת המעשרות רק אחרי ראש השנה של השנה השלישית, מה מפרשים מהם?

תשובה: מפרשים כרגיל בתוספת ומעשר עני.

שאלה: מה מפרשים מפירות האילן שהגיעו לעונת המעשרות קודם ט"ו בשבט של שנה שלישית לשמיטה, אך נגמרו ונאספו בסוף השנה הרביעית?

תשובה: מפרשים כרגיל ובתוספת מעשר שני.

שאלה: מה מפרשים מפירות האילן שהגיעו לעונת המעשרות לאחר ט"ו בשבט?

תשובה: מפרשים כרגיל ובתוספת מעשר עני.

שאלה: מה מפרשים מפירות האילן שהגיעו לעונת המעשרות קודם ט"ו בשבט של שנה הרביעית לשמיטה, אך נגמרו ונאספו בסוף השנה הרביעית?

תשובה: מפרשים כרגיל בתוספת מעשר עני.

שאלה: מה מפרשים מפירות האילן שהגיעו לעונת המעשרות אחר ט"ו בשבט?

תשובה: מפרשים כרגיל בתוספת מעשר שני.

ותימה הוא על בני אדם אשר שבתם וקמתם וכל מעיינם בסדר אכילתם עם בני אדם נועצו יחדיו מה נאכל היום ומה נאכל מחר ועושים שקלא וטריא ומסקנא והלא האכילה היא מהג' דברים אשר בני אדם דומין לבהמה, הטוב הוא לשאת ולתת ולאבד הזמן במה שדומין לבהמה?! ובמה שדומין למלאכים הוא הדעת לא עלה על לב לישר דעתם ומדתם ומסילות לבבם ולשאת ולתת בסדר עבודת ה' ולא בא בפייהם אמרתי שגם זה הבל וחולי רע: [ציפורן שמיר ג, מה]

תורת לחי"א